

I

(Päätöslauseimat, suositukset ja lausunnot)

LAUSUNNOT

EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEA

522. TÄYSISTUNTO 25. JA 26. TAMMIKUUTA 2017

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Sisämarkkinoihin kohdistuvat uhat ja esteet”

(oma-aloitteinen lausunto)

(2017/C 125/01)

Esittelijä: **Oliver RÖPKE**

Komitean täysistunnon päätös	21.1.2016
Oikeusperusta	työjärjestyksen 29 artiklan 2 kohta oma-aloitteinen lausunto
Vastaava erityisjaosto	”yhtenäismarkkinat, tuotanto ja kulutus”
Hyväksyminen erityisjaostossa	13.1.2017
Hyväksyminen täysistunnossa	25.1.2017
Täysistunnon numero	522
Äänestystulos	166/62/8
(puolesta / vastaan / pidättyi äänestämästä)	

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 Sisämarkkinat ovat merkittävä saavutus ja keskeinen osa Euroopan yhdentymisprosessia. Niiden on määrä muodostaa Euroopan vaurauden kulmakivi. Euron käyttöönotto ja Schengenin sopimus olivat ratkaisevia etappeja edettäessä kohti sisämarkkinoiden loppuunsaattamista. Molemmat ovat kuitenkin – osittain lyhytnäköisten kansallisten intressien vuoksi – joutuneet yhä enemmän paineen alaisiksi, ja merkittävä osa väestöstä asettaa ne lisääntyvässä määrin kyseenalaisiksi, osittain Euroopan kansalaisten todellisen huolen vuoksi.

1.2 ETSK on aina kannattanut tavaroiden, palvelujen, pääoman, maksujen ja ihmisten vapaan liikkuvuuden vahvistamista sekä talous-, sosiaali- ja ympäristöpolitiikan välisen tarvittavan tasapainon säilyttämistä. On tärkeää pyrkiä jatkuvasti jäsenvaltioiden väliseen taloudelliseen ja sosiaaliseen lähentymiseen.

1.3 Sisämarkkinoiden kehittämiseksi edelleen on poistettava tarpeettomat esteet, jotta voidaan varmistaa kasvu, työllisyys, pitkäkestoinen vauraus sekä erittäin kilpailukykyinen sosiaalinen markkinatalous. Tässä yhteydessä erityisen merkittäviä ovat markkinaesteet, kuten pätevyyksien ja tutkintojen riittämätön tunnustaminen, tekniset rajoitukset paikallistasolla, kansallisten lainsäädäntöjen eroista johtuvat esteet sääntelyn alalla tai sähköisen hallinnon ratkaisujen riittämätön koordinointi EU-tasolla.

1.4 ETSK on huolissaan siitä, että finanssikriisistä lähtien EU:n sisämarkkinat ovat tuskin lainkaan kasvaneet. Euroalueen talous on vuosina 2008–2015 itse asiassa supistunut 1,6 prosenttia. Sitä vastoin muut talousalueet, kuten Yhdysvallat, Australia tai Japani, ovat kotimaisen kysynnän ja kasvun osalta jättäneet EU:n kauas taakseen. Tämän vuoksi tarvitaan aktiivisia toimia, jotta Eurooppaa ohjataan jälleen kohti Eurooppa 2020 -strategian poliittisia tavoitteita.

1.5 Tässäkin yhteydessä ETSK korostaa rajatylittävän liikkuvuuden merkitystä yrityksille ja työntekijöille. Ei kuitenkaan pidä unohtaa, että sisämarkkinaperiaatteiden kannatus on selvästi heikkenemässä huomattavassa osassa väestöä. Yhtenä syynä tähän on jatkuvien epäreilujen ja laittomien käytäntöjen lisääntyvä riski rajatylittävissä palvelutarjonnassa. Korkea väärinkäytösten riski heikentää valtavasti työntekijöiden ja rehellisten yritysten luottamusta sisämarkkinoihin.

1.6 Tällaisia suuntauksia on torjuttava tehokkaasti, ja on tärkeää varmistaa oikeudenmukainen kilpailu myös yritysten eduksi. Hyvin toimivat sisämarkkinat edellyttävät unionin ja jäsenvaltioiden lainsäädännön noudattamista rajatylittävissä toiminnassa. Tämän vuoksi valtaosa ETSK:n jäsenistä kannattaakin kaikkia toimia, joiden avulla varmistetaan käytännössä komission puheenjohtajan Jean-Claude Junckerin vaatimus, jonka mukaan samassa paikassa tehtävästä samasta työstä pitää saada EU:ssa sama korvaus.

1.7 Vaikka sisämarkkinoilla on vakaa sosiaalinen perusta Euroopan unionin toiminnasta tehdyssä sopimuksessa ja EU:n sekundaarilainsäädännössä, olisi kuitenkin pyrittävä parempaan tasapainoon markkinavapauksien ja primaarilainsäädännön perusluonteisten sosiaalisten oikeuksien välillä, jotta hälvennetään monien ihmisten lisääntyvässä määrin tuntemaa levottomuutta siitä, ettei heidän sosiaalisia intressejään ja vaatimuksiaan turvata riittävästi sisämarkkinoilla.

1.8 ETSK on lähtökohtaisesti tyytyväinen pyrkimykseen kontrolloida EU:n lainsäädännön tehokkuutta. Tällä aloitteella voisi olla merkittävä rooli vähennettäessä tarpeettomia hallinnollisia kuluja, jotka johtuvat erilaisten kansallisten tai alueellisten säännösten soveltamisesta samalla alalla. Yhdenmukaistetun lainsäädännön tarpeellisuus tulisikin tutkia etenkin pk-yritysten intressien mukaisesti. ETSK vahvistaa kuitenkin kantansa, että korkeat kuluttajansuojanormit eivät ole tarpeeton taakka.

1.9 ETSK korostaa näkemystään, että digitaalisten sisämarkkinoiden tulisi valtaviin kasvumahdollisuuksiensa vuoksi olla poliittinen painopiste. On pikaisesti tutkittava nykyisiä oikeudellisia epävarmuustekijöitä työllisyyden, talouden ja kuluttaja-asioiden aloilla ja poistettava ne. Komission tulisi panna täytäntöön selkeä säädöskehys sisämarkkinoilla olevia talouden uusia muotoja ja uusia liiketoimintamalleja varten, mukaan luettuina jakamistalouden eri muodot, sekä pyrittävä poistamaan sääntelyn puutteita. Tässä yhteydessä on noudatettava voimassa olevia säädöksiä täysimääräisesti ja varmistettava etenkin kuluttajien ja työntekijöiden oikeudet ja reilu kilpailu.

1.10 Myös pääomamarkkinaunionin luomisen tulee pysyä yhtenä painopisteenä, sillä unionin avulla saavutettava pääoman parempi kohdentaminen voi vaikuttaa myönteisesti talouteen ja työllisyyteen mutta myös kuluttajiin. Viimeaikainen kehitys, mm. brexit, ei saa hidastaa tarpeettomasti tai vaarantaa näiden suunnitelmien toteuttamista.

1.11 ETSK vahvistaa kantansa, että sääntelyn puutteet veropolitiikassa johtavat epärehtiin kilpailuun sisämarkkinoilla. Komitea kannattaa tämän vuoksi toimia yhteistä yhdistettyä yhteisöveropohjaa kohti edettäessä, maakohtaista raportointia sekä meneillään olevia pyrkimyksiä veronkierron ja veroparatiisien torjumiseksi. Yhteisen vähimmäisyrittäjäverokannan käyttöönotto voisi täydentää järkevästi näitä aloitteita ja lopettaa kilpailun alhaisimmasta verokannasta.

1.12 Julkisilla palveluilla, joita kutsutaan myös yleishyödyllisiksi palveluiksi, on keskeinen rooli sosiaalisessa markkinataloudessa, ja ne ovat erittäin merkittäviä suurelle yleisölle. Yleishyödyllisillä palveluilla on paikkansa EU:n yhteisessä arvopohjassa, ja niiden avulla edistetään osaltaan sosiaalista ja alueellista yhteenkuuluvuutta.

1.13 Sosiaalisen ja alueellisen yhteenkuuluvuuden edistäminen olisi otettava huomioon osana ”periaatteita ja ehtoja”, joita EU voi asettaa kyseisille palveluille. ETSK muistuttaa palveludirektiivin suunnitellun uudistuksen yhteydessä yleistä etua koskevia palveluja käsittelevästä EU:n perussopimuksen pöytäkirjasta N:o 26, jonka mukaan jäsenvaltioiden kansallisille, alueellisille ja paikallisille viranomaisille annetaan laaja harkintavalta yleistä taloudellista etua koskevien palvelujen suhteen.

1.14 Julkisten hankintojen yhteydessä tarvitaan monenlaisia toimia, jotta voidaan torjua vilpillisiä käytänteitä, jotka painavat tarjoukset kohtuullisen tason alapuolelle, eivät aina vastaa asianomaisten kansallisten säädösten ja käytänteiden mukaisia vähimmäispalkkasäännöksiä ja ovat usein syynä kustannusarvion huomattaviin ylityksiin. Etenkin parhaan hinta- ja palvelutarjouksen ja mahdollisten myöhempien kustannusarvion ylitysten on oltava avoimia. Tavoitteena on oltava parhaan tarjouksen periaatteen noudattaminen edullisimman tarjouksen periaatteen sijaan.

2. Sisämarkkinoiden haasteet

2.1 Euroopan yhdentymisessä on pyrittävä saavuttamaan tasapaino talous-, sosiaali- ja ympäristöpolitiikan välillä. Tavaroiden, palvelujen, pääoman, maksujen ja ihmisten vapaata liikkuvuutta on täydennettävä kunnioittamalla sosiaalisia perusoikeuksia, jotka on sisällytetty EU:n perussopimukseen perusoikeuskirjan myötä. Sosiaaliset perusoikeudet on pantava käytännössä täytäntöön sisämarkkinoilla. Samalla on poistettava sisämarkkinoilla edelleen olevat tarpeettomat esteet, jotta voidaan varmistaa pitkäkestoinen vauraus ja erittäin kilpailukykyinen sosiaalinen markkinatalous.

2.2 ETSK on toistuvasti muistuttanut – viimeksi äskettäin aiheesta ”Sisämarkkinoiden päivitys” antamassaan lausunnossa ⁽¹⁾ – että sisämarkkinat ovat Euroopan yhdentymisen keskeinen osa ja että niiden avulla voidaan tuottaa välittömiä konkreettisia etuja ja luoda Euroopan talouksiin kestäväällä pohjalla olevaa kasvua.

2.3 Sisämarkkinat on suuri saavutus, ja niiden tulisi olla Euroopan vaurauden kulmakivi. Euron käyttöönotto euroalueella ja Schengenin sopimus ovat olleet tärkeitä käännekohtia matkalla kohti yhteisiä sisämarkkinoita. Ne ovat nyt kuitenkin huomattavan paineen alaisia, mikä heijastaa sitä, miten erilaisia EU:n jäsenvaltioiden intressit ovat. Päätöksenteko ja valvonta tapahtuvat edelleen jossain määrin kansallisella tasolla.

2.4 ETSK toteaa, että on edelleen olemassa merkittäviä markkinaesteitä, kuten pätevyys ja tutkintojen riittämätön tunnustaminen, epäyhtenäiset opetus suunnitelmat, tekniset paikalliset rajoitukset, sääntelyn alalla olevat esteet, jotka johtuvat lähinnä sisämarkkinoiden pirstoutumisesta erilaisten kansallisten säädösketjien takia; hallinnolliset rasitteet, kuten kansallisten vero- ja tullisääntöjen vaatimuksista aiheutuvat, tai sähköisen viranomaisasioinnin järjestelmien puuttuminen ja sähköisen hallinnon ratkaisujen riittämätön koordinointi EU:n tasolla.

2.5 Komissio pyrkii täydelliseen yhdenmukaistamiseen eräillä aloilla, mikä saattaa johtaa nykyisen suojelun tason laskuun joissakin jäsenvaltioissa. ETSK korostaa vastustaneensa tällaisia toimia useissa lausunnoissaan. Täydellinen yhdenmukaistaminen aloilla, missä komissio siihen pyrkii, on toteutettava säilyttämällä nykyinen suojelun taso.

2.6 Kansalaisista tuntuu jäsenvaltioissa yhä enemmän siltä, että EU ei tee juuri mitään sosiaalisten normien ja tulojen suojelemiseksi tai oikeudenmukaisen verotuksen ja sosiaaliturvamaksujen oikeudenmukaisuuden varmistamiseksi. Sisämarkkinoilla on vahva sosiaalinen ulottuvuus, joka perustuu SEUT-sopimukseen ja EU:n sekundaariseen lainsäädäntöön, mutta markkinataloudelliset vapaudet ja sosiaaliset perusoikeudet olisi pyrittävä tasapainottamaan paremmin keskenään.

2.7 Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarissa esitettyjen toimenpiteiden olisi perustuttava unionin peruseriaatteisiin ja vakaumukseen, että taloudellinen kehitys johtaa sosiaaliseen kehitykseen ja yhteenkuuluvuuteen ja että, samalla kun varmistetaan asianmukaiset turvaverkot eurooppalaisten arvojen mukaisesti, sosiaalipolitiikkaa olisi pidettävä myös tuottavana tekijänä.

2.8 Huolimatta EU:n koheesio- ja talouspolitiikan monista saavutuksista jäsenvaltioiden todellinen taloudellinen ja sosiaalinen lähentyminen on vielä kaukana, ja palkkojen ja sosiaalisten normien välillä on suuria eroja. Eräiden jäsenvaltioiden nykyiset alemmat palkat johtuvat historiallisesta kehityksestä ja laajojen EU:n sisämarkkinoiden luonnollisesta monimuotoisuudesta, ja ne heijastavat paikallisia tuottavuuden tasoja ja monia muita tekijöitä, myös sijoittajien intressejä. Siitä huolimatta sosiaaliseen polkumyyniin olisi kiinnitettävä enemmän huomiota. Se olisi määriteltävä epäreiluksi ja laittomaksi käytännöksi, jonka harjoittajat eivät noudata palkkaukseen sovellettavia sääntöjä tai eivät maksa sosiaali- ja sairausvakuutusta, millä saavutetaan epäreilu etu kilpailijoihin nähden ⁽²⁾.

⁽¹⁾ EUVL C 177, 18.5.2016, s. 1

⁽²⁾ *Social dumping: political catchphrase or threat to labour standards?* – Magdalena Bernaciak, valmisteluasiakirja 2012, Euroopan ammattiyhdistysinstituutti.

2.9 Finanssikriisin alkamisen jälkeen, eli vuosina 2008–2015, sisämarkkinoiden kasvu oli 0,4 prosenttia, mikä vastaa reaalisesti lähes nollakasvua. Euroalueella sisämarkkinat ovat jopa supistuneet 1,6 prosenttia. Useimmat muut talousalueet ovat jättäneet Euroopan unionin kauas taakseen kotimaisella kysynnällä mitattuna (esimerkiksi Yhdysvallat + 8,8 prosenttia, Australia + 17,9 prosenttia, Japani + 3,8 prosenttia⁽³⁾). Toimenpiteillä kysynnän elvyttämiseksi sisämarkkinoilla, kuten Euroopan investointiohjelmalla ja Euroopan strategisten investointien rahastolla, ei ole vielä saavutettu tarvittavaa vaikutusta.

2.10 ETSK on huolissaan siitä, että Eurooppa 2020 -strategian työllisyys- ja sosiaalitarpeita, jotka perustuvat älykkääseen, kestäväan ja osallistavaan kasvuun, ei pystytä saavuttamaan⁽⁴⁾. Talouskasvun hidastuminen, tarkoituksenmukaisten rakennemuutosten hidastuminen ja kysynnän puute sisämarkkinoilla ovat tähän mennessä johtaneet päinvastaiseen: 70,3 prosentin työllisyysaste vuonna 2008 oli laskenut 69,2 prosenttiin vuonna 2014. Sen pitäisi kuitenkin olla 75 prosenttia vuoteen 2020 mennessä. Sen sijaan että köyhien ja sosiaalisesti syrjäytyneiden määrä laskisi 20 miljoonalla vuoteen 2020 mennessä, se oli kasvanut 4,9 miljoonaa vuonna 2014 mitattuna. Tämän lisäksi vuoden 2015 lopulla Euroopan unionissa oli työttömiä yli kuusi miljoonaa enemmän kuin ennen kriisiä.

2.11 Eurooppa 2020 -strategian toinen tärkeä näkökohta on koulutus. ETSK on tyytyväinen siihen, että koulutuksen kesken jättävien osuus väestöstä on supistunut 14,2 prosentista vuonna 2008 nykyiseen 11 prosenttiin. Myös korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osuus kasvoi 31,3 prosentista 38,7 prosenttiin vuosina 2008–2015. ETSK on tyytyväinen Euroopan komission osaamisstrategiaan ja toteaa, että korkea pätevyystaso on välttämätön yritysten houkuttelemiseksi ja uusien työpaikkojen luomiseksi.

2.12 Yhdistyneen kuningaskunnan päätös lähteä Euroopan unionista on merkittävä haaste Euroopan sisämarkkinoille. ETSK suosittaa, että tulevien neuvottelujen perustaksi asetetaan sisämarkkinoiden kaikkien peruseriaatteiden ja perusarvojen kunnioittaminen.

3. Erityistä

3.1 *Itsenäinen ammatinharjoittaminen ja työntekijöiden liikkuvuus sisämarkkinoilla*

3.1.1 Työvoiman liikkuvuus voi olla tärkeää yrityksille, jotta ne saavat pätevää työvoimaa, ja itsenäisille ammatinharjoittajille ja työntekijöille, jotta he voivat saada hyvän työpaikan, oppia uusia taitoja ja työskennellä hyvissä olosuhteissa. Esteitä on kuitenkin vielä olemassa.

3.1.2 Esteitä ja kustannuksia koskevassa tutkimuksessa⁽⁵⁾ todetaan, että hallintopalvelujen, kansalaisten ja yritysten kustannussäästöjen lisäksi yhteentoimivien sähköisten viranomaispalvelujen odotetaan vaikuttavan erityisesti työvoiman liikkuvuuteen. Jotta yritykset ja työntekijät voivat muuttaa rajojen yli, on ehdottomasti parannettava ammatillisten tutkintojen tunnustamista.

3.1.3 Lausunnossaan "Itsenäisen ammatinharjoittajan aseman väärinkäyttö"⁽⁶⁾ ETSK korostaa, että näennäinen itsenäinen ammatinharjoittaminen voi johtaa sosiaaliturvamaksujen kiertämiseen, verovilppiin, työvoiman oikeuksien rikkomiseen ja pimeään työhön ja olisi siksi torjuttava. Tässä suhteessa ETSK on tyytyväinen jo perustettuun pimeän työn vastaista yhteistyötä edistävään eurooppalaiseen foorumiin ja pitää sitä askelena oikeaan suuntaan⁽⁷⁾.

3.1.4 Kyseisen foorumin tavoitteena on ehkäistä ja torjua pimeää työtä kehittämällä yhteistyötä jäsenvaltioiden valvontaviranomaisten, kuten työsuojelu-, vero- ja sosiaaliturvaviranomaisten, välillä. Yhteistyöhön kuuluu ehkäisy- ja torjuntatoimia koskevien parhaiden käytäntöjen jakaminen, työnantajiin kohdistuvia tarkastuksia koskevien yhteisten periaatteiden määrittely, henkilöstövaihdon edistäminen, yhteinen koulutus ja yhteisten valvontatoimien helpottaminen.

⁽³⁾ Euroopan komissio, talouden ja rahoituksen pääosasto, Ameco-tietokanta.

⁽⁴⁾ Euroopan komission tiedonanto "Eurooppa 2020 – Älykkään, kestäväan ja osallistavan kasvun strategia", 3. maaliskuuta 2010, COM(2010) 2020 final.

⁽⁵⁾ *Reducing costs and barriers for businesses in the Single Market*, tutkimus Euroopan parlamentin sisämarkkina- ja kuluttajansuojavaliokunnalle, sisäasioiden pääosasto.

⁽⁶⁾ EUVL C 161, 6.6.2013, s. 14

⁽⁷⁾ COM(2014) 221 final, Euroopan parlamentin ja neuvoston päätös pimeän työn ehkäisemiseksi ja torjumiseksi tehtävän yhteistyön edistämistä käsittelevän eurooppalaisen foorumin perustamisesta.

3.1.5 Monet työntekijät otetaan nykyään mieluummin ”itsenäiseksi palveluntarjoajiksi” kuin työntekijöiksi, kuten aikaisemmin tehtiin. Kyseisillä henkilöillä ei ole työsopimusta, koska he tekevät työtä itselleen itsenäisen ammatinharjoittajan asemassa. Tällaisessa työsuhteessa ei useimmiten tarvitse noudattaa kansallista työlainsäädäntöä. Arvioitaessa sitä, onko kyseessä aidosti itsenäinen ammatinharjoittaminen vai työsuhde, on käytettävä selkeitä ja sitovia kriteereitä. Tämän takia ETSK on arvostellut komission ehdotusta direktiiviksi yhdenmiehen rajavastuuyhtiöistä ja katsoo, että ”ehdotusta on nykyisestäään vielä kehitettävä”⁽⁸⁾. Se aiheuttaa paineita mikroyrityksille, pk-yrityksille ja aidosti itsenäisille ammatinharjoittajille.

3.2 Sisämarkkinat ja työntekijöiden lähettäminen

3.2.1 Vuoden 1996 direktiivi muodostaa EU:n sääntelykehiksen, jonka tavoitteena on luoda asiaankuuluva ja oikeudenmukainen tasapaino niiden tavoitteiden välille, joiden tarkoituksena on edistää ja helpottaa rajatylittävää palvelujen tarjontaa, suojella lähetettyjä työntekijöitä ja varmistaa tasapuoliset toimintaedellytykset ulkomaisille ja paikallisille kilpailijoille.

3.2.2 Vuoden 2014 täytäntöönpanodirektiivi⁽⁹⁾ tarjoaa uusia ja tehostettuja välineitä toimenpiteiden kiertämisen, petosten ja väärinkäytösten estämiseksi ja niistä rankaisemiseksi täydentäen direktiiviä 96/71/EY ja luo entistä tehokkaamman monitahoisen kehyksen työntekijöiden lähettämiselle.

3.2.3 ETSK antoi äskettäin erillisen lausunnon komission ehdotuksesta, joka käsittelee työntekijöiden lähettämistä koskevan direktiivin kohdennettua tarkistusta, ja esittää siinä huomioita tärkeimmistä muutoksista ja ehdotuksista⁽¹⁰⁾. Ne perustuvat komission puheenjohtajan Jean-Claude Junckerin poliittisissa suuntaviivoissaan tulevalle komissiolle esittämään kehoitukseen: ”Samassa paikassa tehtävästä samasta työstä olisi saatava unionissa sama korvaus”⁽¹¹⁾.

3.2.4 Lausunnossaan ”Oikeudenmukaisempi työntekijöiden liikkuvuus EU:ssa”⁽¹²⁾ ETSK kehottaa komissiota käsittelemään epäreiluja käytäntöjä, jotka johtavat sosiaaliseen polkumyyniin. Ongelmasta on tulossa yhä ajankohtaisempi, sillä käytännön esimerkit jäsenvaltioista osoittavat, että palkkojen polkemisen ja sosiaalisen polkumyynnin riski kasvaa huomattavasti rajatylittävässä ympäristössä. BUA:n⁽¹³⁾ Itävallassa tekemät tarkastukset osoittivat, että vuonna 2015 tarkastetuista 7 238 itävaltalaisesta yrityksestä 38:n epäiltiin palkkojen polkemista ja sosiaalista polkumyyniä koskevaan lakiin nähden maksaneen työntekijöilleen liian vähän. Se merkitsee sitä, että 0,53 prosenttia yrityksistä oli epäilyinä alipalkkauksesta. Samana ajanjaksona tarkastettiin 1 481 yritystä, jotka toimivat Itävallassa mutta olivat sijoittautuneet muihin EU:n jäsenvaltioihin. Näistä yrityksistä 398:n epäiltiin maksaneen työntekijöilleen liian vähän eli syyllistyneen palkkojen polkemiseen. Tämä on 26,87 prosenttia yrityksistä.

3.2.5 Tapauksissa, joissa ulkomaiset yritykset toimivat rajatylittävältä pohjalta ja käyttävät lähetettyjä työntekijöitä, palkkojen polkemisen todennäköisyys on 50 kertaa suurempi kuin paikallisilla toimittajilla. Tämän pitäisi herättää huomaamaan, että sisämarkkinat eivät toimi. Väärinkäytösten suuri riski heikentää eurooppalaisten työntekijöiden luottamusta sisämarkkinoihin tavattoman paljon.

3.2.6 Toisen ongelman muodostaa näennäinen työntekijöiden lähettäminen. Tapaukset, joissa esiintyy näennäistä työntekijöiden lähettämistä eli väärinkäytöksiä väärennetyillä lähettämistä koskevilla A1-todistuksilla, ovat osoituksena ongelmista, joita virallisilla tai julkisten elinten antamilla vakuutuksilla, todistuksilla tai vastaavilla asiakirjoilla on aiheutettu. Sen takia mikroyritysten, pk-yritysten ja asianmukaisesti koulutettujen työntekijöiden on entistä vaikeampaa pitää puoliaan epäreilusti toimivia kilpailijoita vastaan. Näennäinen työntekijöiden lähettäminen on siksi torjuttava.

3.2.7 Komissio on äskettäin ehdottanut muutosta sosiaaliturvajärjestelmien koordinoitua käsittelevään asetukseen 883/04. ETSK aikoo antaa asiasta erillisen lausunnon Euroopan komission pyynnön mukaisesti. Komissio odottaa sellaisen ajanmukaistetun sosiaaliturvan koordinoitujärjestelmän kehittämistä, joka vastaa jäsenvaltioiden sosiaalista ja taloudellista todellisuutta ja jossa kunnioitetaan EU:n lainsäädännön periaatteita etenkin yhdenvertaisen kohtelun ja syrjimättömyyden osalta.

⁽⁸⁾ EUVL C 458, 19.12.2014, s. 19

⁽⁹⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/67/EU, annettu 15 päivänä toukokuuta 2014, palvelujen tarjoamisen yhteydessä tapahtuvasta työntekijöiden lähettämisestä työhön toiseen jäsenvaltioon annetun direktiivin 96/71/EY täytäntöönpanosta sekä hallinnollisesta yhteistyöstä sisämarkkinoiden tietojenvaihtojärjestelmässä annetun asetuksen (EU) N:o 1024/2012 (IMI-asetus) muuttamisesta ETA:n kannalta merkityksellinen teksti (EUVL L 159, 28.5.2014, s. 11–31).

⁽¹⁰⁾ EUVL C 75, 10.3.2017, s. 81.

⁽¹¹⁾ Euroopan parlamentin täysistunnossa Strasbourgissa 15. heinäkuuta 2014 pidetty avauspuheenvuoro.

⁽¹²⁾ EUVL C 264, 20.7.2016, s. 11

⁽¹³⁾ Itävallan rakennustyöntekijöiden loma- ja irtisanomiskorvauskassa, vuositilastot 2015.

3.2.8 ETSK panee merkille palvelupassia (tai palveluhenkilötodistusta) koskevan ehdotuksen, jonka avulla on sähköisen asiakirjarekisterin luomisen kautta määrä poistaa tarve pyytää useaan kertaan tietoja ja asiakirjoja, jotka on jo toimitettu kotijäsenvaltiolle. ETSK vastustaa kaikenlaista määränpäävaltion periaatteen heikentämistä. Se aikoo laatia aiheesta erillisen lausunnon.

3.3 *REFIT-ohjelma ja sääntelyn parantaminen*

3.3.1 Toimenpiteet EU:n lainsäädännön tehokkuuden kontrolloimiseksi ovat lähtökohtaisesti myönteisiä. Komission, neuvoston ja Euroopan parlamentin välinen toimielinten välinen sopimus saattaa olla hyödyllinen järjestely, jotta edistetään yksinkertaisempaa ja tehokkaampaa EU:n lainsäädäntöä koskevan tavoitteen saavuttamista. Yhteistyön puitteissa on kuitenkin varmistettava, että EU:n oikeudellisia normeja, jotka tarjoavat sosiaali- ja talouspoliittisia etuja, suojellaan eikä niitä kyseenalaisteta.

3.3.2 Asia koskee yhtä lailla pk-yrityksiä kuin kuluttajia ja työntekijöitä. ”Pienet ensin” -periaatteen mukaisesti on erityisen tärkeää välttää tarpeettomien rasitusten tuottamista pk-yrityksille. Sisämarkkinoiden kitkaton toiminta edellyttää kuluttajansuojapolitiikkaa, joka perustuu korkeatasoiseen suojatasoon SEUT-sopimuksen 169 artiklan mukaisesti.

3.3.3 REFIT-ohjelmaa voisi myös olla tärkeässä asemassa vähennettäessä hallintokuluja, jotka johtuvat erilaisten alueellisten säännösten soveltamisesta samalla alalla. Yhdenmukaistetut säännökset voivat tuottaa merkittäviä kustannussäästöjä ja edistää kasvua EU:n alueilla esteiden poistuessa, ja siksi niiden toteutettavuutta olisi tutkittava.

3.3.4 Monet säädökset, joita REFIT-ohjelmassa on määrä tarkastella uudelleen byrokratian vähentämiseksi, koskevat oikeussääntöjä, joilla suojellaan työntekijöiden ja kuluttajien oikeuksia ja jotka tarjoavat siten huomattavia sosiopoliittisia ja taloudellisia etuja. ETSK vahvistaa kantansa, jonka mukaan korkeatasoinen kuluttajansuoja ei ole tarpeeton rasitus.

3.3.5 ETSK viittaa 14. joulukuuta 2014 antamaansa lausuntoon⁽¹⁴⁾ ja toistaa kantansa, jonka mukaan älykäs sääntely ei poista velvoitetta noudattaa suuren yleisön, kuluttajien ja työntekijöiden suojelua koskevia sääntöjä ja sukupuolten tasa-arvoa koskevia vaatimuksia tai ympäristönsuojelua koskevia sääntöjä. Myöskään ”pienet ensin” -periaate ei saa johtaa siihen, ettei mikroyrityksiin ja pk-yrityksiin sovelleta lainsäädäntöä, mutta lainsäädännössä on otettava huomioon niiden edut ja tarpeet.

3.3.6 On täysin käsittämätöntä, että komissio on kieläytynyt jatkamasta suunniteltua lainsäädäntöaloitetta kampaajista, vaikka Euroopan työmarkkinaosapuolet ovat sopineet asiasta. Komission lähestymistapa on vastoin työmarkkinavuoropuhelun periaatteita ja arvoja, edustavuuden periaatteen noudattamista sekä erittäin lyhytnäköistä, koska sääntelyn puute työterveyden alalla voi johtaa ammattitaitteihin ja siten huomattaviin kustannuksiin yrityksille ja julkiselle sektorille.

3.3.7 ETSK kiinnittää huomiota Euroopan työmarkkinaosapuolten yhteiseen julkilausumaan työmarkkinavuoropuhelun uudesta alusta, joka perustuu aihekohtaisten ryhmien tuloksiin, joissa mainitaan EU:n työmarkkinavuoropuhelun ja parempaa sääntelyä koskevan lähestymistavan vuorovaikutus.

3.3.8 ETSK on tyytyväinen neuvottelujen käynnistymiseen uudessa REFIT-foorumissa. Yritystoiminnan helpottamiseen ja työntekijöitä koskevien normien turvaamiseen liittyvän tavoitteen lisäksi komission ja foorumin asiantuntijoiden on varmistettava, että myös kuluttajan oikeudet suojataan EU:n lainsäädäntöä yksinkertaistettaessa.

3.4 *Digitaalitalous, talouden uudet muodot ja uudet liiketoimintamallit*

3.4.1 Digitaalisten sisämarkkinoiden on oltava yksi painopisteistä ottaen huomioon edut, joita voidaan odottaa siinä tapauksessa, että alan sisämarkkinat toteutuvat. Mahdolliset BKT-voitot digitaalisten sisämarkkinoiden toteutumisesta arvioidaan 415 miljardiksi euroksi vuotta kohti⁽¹⁵⁾.

⁽¹⁴⁾ EUVL C 230, 14.7.2015, s. 66

⁽¹⁵⁾ Tutkimus *Reducing Costs and Barriers for Businesses in the Single Market*.

3.4.2 ETSK on Euroopan komission kanssa samaa mieltä siitä, että nykyisiä oikeudellisesti epävarmoja seikkoja työllisyyden, talouden ja kuluttajien osalta on analysoitava ja niihin on puututtava. Huomiota olisi kiinnitettävä nykyisten työ-, sosiaali- ja kuluttajansuojanormien suojeluun ja luotettavan säädöskehityksen varmistamiseen yrityksille. Digitaalisilla sisämarkkinoilla ei pitäisi olla eri sääntöjä ”täysin digitaalisessa” maailmassa ja ”ei-digitaalisessa” maailmassa. Komission olisi laadittava oikeusnormit, joita voitaisiin käyttää digitaalisilla ja ei-digitaalisilla sisämarkkinoilla.

3.4.3 Lausunnossaan perusteettomista maarajoituksista⁽¹⁶⁾ ETSK on tyytyväinen maarajoituksia koskevaan asetusehdotukseen digitaalisten sisämarkkinoiden strategian välttämättömänä osatekijänä sekä yritysten että kuluttajien kannalta. Kyse on kuitenkin vain pienestä askeleesta, ei käänteentekevistä aloitteista. On lopetettava maarajoitukset eli syrjintä, joka kohdistuu kuluttajien verkkopalvelujen käyttöön asuinpaikan, maantieteellisen internetosoitteen tai kansallisuuden perusteella. Kuluttajien ohjaaminen paikalliseen verkkosivustoon, jossa on kalliimmat hinnat, on myös syrjintää sisämarkkinoilla. ETSK aikoo käsitellä kilpailukykyneuvoston marraskuussa 2016 laatimia päätelmiä yleisestä lähestymistavasta, jota sovelletaan ehdotettuun tekstiin. Siinä painotetaan selvästi, että on tehtävä ero hintasyrjinnän ja hintojen eriyttämisen välillä.

3.4.4 Sellaisilla aloilla kuin maarajoitukset, rajatylittävä pakettipalvelu, rajatylittävä vakuuttaminen, tekijänoikeuksien lisensointi ja rahoitusmarkkinat on otettava huomioon, että Euroopan unioni ja jäsenvaltiot ovat pääasiassa vastuussa rajatylittävän kaupan esteiden poistamisesta ja markkinoiden toimivuuden parantamisen varmistamisesta.

3.4.5 Tietojen vapaa liikkuvuus edellyttää henkilötietojen ja yksityisyyden parempaa suojelua, joka on ratkaisevan tärkeää tulevaisuudessa, ja olisi kiinnitettävä huomiota massadataa, pilvipalveluja ja esineiden internetiä koskevan politiikan johdonmukaisuuteen.

3.4.6 Talouden lisääntyvä digitalisoituminen luo uusia liiketoimintamalleja ja tarjoaa uusia mahdollisuuksia mutta tuo mukanaan myös uusia haasteita. ETSK on keskustellut perusteellisesti tästä uudesta ilmiöstä, ja keskustelut ovat johtaneet useisiin lausuntoihin⁽¹⁷⁾.

3.4.7 Komission olisi myös esitettävä ehdotus yhdestä kaikenkattavasta portaalista (*Single Digital Gateway*), jotta tästä välineestä tulisi todella tehokas.

3.4.8 Yhteiskunnallinen ja vuorovaikutukseen perustuva yrittäjyys on perustavan tärkeää sosiaalisen yhteenkuuluvuuden kannalta sekä sen takaamiseksi unionin kansalaisille, että talouskasvu tehostuu ja on varmemmalla pohjalla. ETSK kehottaa jälleen komissiota ryhtymään monenlaisiin välttämättömiin poliittisiin toimenpiteisiin, jotta EU:n tasolla ja eri jäsenvaltioissa tuettaisiin ja otettaisiin käyttöön jakamistalouden monia eri muotoja ja toimintatapoja, jotta niiden uskottavuus kasvaisi ja jotta ne herättäisivät entistä enemmän luottamusta⁽¹⁸⁾.

3.5 Pääoman sisämarkkinoiden luominen

3.5.1 Komissio julkisti vuonna 2015 pääomamarkkinaunionin luomista koskevan toimintasuunnitelman. Komitea katsoo⁽¹⁹⁾, että EU:n talous- ja rahoitusvakauden tulee olla kyseisen unionin keskeisiä päämääriä ja että unionin tulee parantaa ja tehostaa pääoman kohdentamista, minkä on määrä vaikuttaa myönteisesti investointeihin ja kasvuun sekä työllisyyteen ja kuluttajiin. Komitea on myös ilmaissut⁽²⁰⁾ huolensa siitä, että lopulliseen tulokseen pääseminen vie aikaa, ja viimeaikainen kehitys – mm. brexit ja muut edellä (tekstijaksossa 2) mainitut seikat – on omiaan syventämään tätä huolta entisestään.

3.5.2 Toimintasuunnitelmaan sisältyy vähintään 33 eri alojen toimenpidettä, jotka on määrä toteuttaa lyhyellä ja keskipitkällä aikavälillä. Monet näistä toimenpiteistä tarjoavat uusia rahoitusmahdollisuuksia etenkin pk-yrityksille ja kotitalouksille. Komitea katsoo⁽²¹⁾, että näitä ehdotuksia pitää ryhtyä toteuttamaan lyhyellä aikavälillä, ottaen huomioon turvallisuuden, läpinäkyvyyden ja kontrollin periaatteet. Komitea on – tavoitteenaan samoin turvallisuus ja vakaus – todennut jo useaan otteeseen⁽²²⁾, että varjopankkitoimintaan on puututtava ja se on otettava sääntelyn piiriin.

⁽¹⁶⁾ EUVL C 34, 2.2.2017, s. 93

⁽¹⁷⁾ EUVL C 264, 20.7.2016, s. 57, EUVL C 303, 19.8.2016, s. 28, EUVL C 303, 19.8.2016, s. 36; EUVL C 264, 20.7.2016, s. 86; EUVL C 389, 21.10.2016, s. 50

⁽¹⁸⁾ EUVL C 303, 19.8.2016, s. 36

⁽¹⁹⁾ EUVL C 133, 14.4.2016, s. 17 (kohdat 1.2, 1.3 ja 1.7).

⁽²⁰⁾ EUVL C 133, 14.4.2016, s. 17 (kohta 1.12).

⁽²¹⁾ EUVL C 82, 3.3.2016, s. 1 (kohdat 1.2, 1.6 ja 1.7).

⁽²²⁾ EUVL C 133, 14.4.2016, s. 17 (kohdat 1.9 ja 3.8); EUVL C 251, 31.7.2015, s. 33 (kohta 4.2).

3.5.3 EU:n rahoitusmarkkinoiden sääntely ja sen täytäntöönpano ei ole riittänyt estämään keinottelua, ylivelkaantuneisuutta ja vastuutonta riskinottoa, mikä johti finanssikriisiin, jolla on ollut vakavat seuraukset koko yhteiskunnalle. ETSK kehottaa komissiota esittämään kotitalouksien liian suurta velkakuormaa koskevan ehdotuksen.

3.6 Veropoliittika

3.6.1 ETSK totesi vuonna 2012 kertomuksessaan Euroopan sisämarkkinoiden esteistä, että veropoliittikan sääntelyn puutteet johtavat epäreiluun kilpailuun. Euroopan komission suunnitelmat yhteisestä yhdistetystä yhteisöveropohjasta ovat kannatettavia. ETSK on perustanut aiheetta tarkastelevan valmisteluryhmän. Jotta voidaan lopettaa kilpailu mahdollisimman alhaisesta yhteisöverosta ja saavuttaa oikeudenmukaisempi veropoliittika, voitaisiin myös harkita yhteisöveron vähimmäisasteen käyttöönottoa.

3.6.2 Verotietojen vaihto jäsenvaltioiden välillä ja oikeudelliset toimet yleisimpien veronmaksun välttelyssä käytettyjen menetelmien estämiseksi ovat myönteistä kehitystä. Keskeisenä vaatimuksena tässä on raportointivelvoitteiden asettaminen jokaisessa maassa yrityksille, jotka toimivat rajojen yli, lisäämättä tarpeettomasti niiden hallinnollisia rasituksia.

3.6.3 Olisi toimittava myös veroparatiiseja vastaan. Euroopan parlamentin kuulemisessa taloustieteilijä ja Nobel-palkinnon voittaja Joseph Stiglitz kehotti ryhtymään maailmanlaajuisiin toimiin tällaisten veronkiertojärjestelmien torjumiseksi⁽²³⁾. Ranskalainen tutkija Gabriel Zucman on arvioinut, että veroparatiiseissa eri puolilla maailmaa on noin 5 800 miljardin euron varat, joista 80 prosenttia on verottamatta⁽²⁴⁾. Komissio ehdottaa nyt kansainvälisiä toimia veroparatiisiasian käsittelemiseksi.

3.6.4 Aluksi on varmistettava keskinäistä avunantoa koskevien sopimusten täytäntöönpano ja automaattinen tietojenvaihto yksittäisten maiden välillä. Monikansallisten yritysten osalta on harkittava verotarkastusten kansainvälistä verkostoa. Varojen ja pääoman siirroissa veroparatiiseiksi luokiteltuihin maihin rahoituslaitoksille asetettava velvollisuus ilmoittaa tekemistään siirroista on mahdollinen lähtökohta⁽²⁵⁾.

3.7 Yleistä etua koskevat palvelut, palveludirektiivi

3.7.1 ETSK on jo korostanut vuonna 2012 antamassaan kertomuksessa sisämarkkinoiden esteistä, että palvelualalla on sellaisia. Komissio on havainnut, että monet jäsenvaltiot eivät noudata velvoitettaan ilmoittaa sääntelytoimista EU:n viranomaisille, minkä takia komission on vaikea arvioida, onko uusi sääntö perusteltu ja oikeasuhteinen.

3.7.2 Komissio aikoo siksi uudistaa ilmoitusmenettelyä, jota on nyt määrä soveltaa myös niihin palveluihin, jotka ovat tällä hetkellä palveludirektiivin soveltamisalan ulkopuolella. Komission on huolehdittava, että ehdotuksia ei suunnitella niin, että ne vaarantavat jäsenvaltioiden suvereniteetin tai demokratiaperiaatteen.

3.7.3 Yleistä etua koskevat palvelut ovat keskeisessä asemassa sosiaalisessa markkinataloudessa. Asuntojen, veden ja energian, jäte- ja jätevesihuoltopalvelujen, julkisen liikenteen, terveydenhuollon, sosiaalipalvelujen, nuoriso- ja perhepalvelujen sekä kulttuurin ja viestinnän saatavuus on kansalaisille erittäin tärkeää. Yleistä etua koskevilla palveluilla on paikkansa EU:n yhteisissä arvoissa, ja ne edistävät osaltaan sosiaalista ja alueellista yhteenkuuluvuutta. Sosiaalisen ja alueellisen yhteenkuuluvuuden edistäminen on otettava huomioon osana ”periaatteita ja ehtoja”.

3.7.4 Suunnitellun palveludirektiivin uudistuksen yhteydessä ETSK korostaa Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 14 artiklan oikeudellisesti sitovaa tulkintaa eli EU:n perussopimuksen pöytäkirjaa N:o 26 yleishyödyllisistä palveluista: jäsenvaltioiden kansallisilla, alueellisilla ja paikallisilla viranomaisilla on kulttuuristen, yhteiskunnallisten ja maantieteellisten erojen vuoksi paljon harkintavaltaa yleishyödyllisten palvelujen suhteen. Näissä palveluissa, joita tarjotaan käyttäjien tarpeiden mukaan, on varmistettava korkea laatu, turvallisuus, kohtuullinen hinta ja yhdenvertainen kohtelu sekä edistettävä yleistä saatavuutta ja käyttäjien oikeuksia sekä varmistettava myös niiden tehokkuus ja asianmukainen hallinta.

⁽²³⁾ Ks. European Parliament newsroom, viite 20161114STO51063, 17.11.2016.

⁽²⁴⁾ Ks. *Steueroasen: wo der Wohlstand der Nationen versteckt wird* (Veroparatiisit: minne kansojen varallisuus on kätetty), Gabriel Zucman, 2014, Suhrkamp-Verlag.

⁽²⁵⁾ EUVL C 264, 20.7.2016, s. 93

3.8 Julkiset hankinnat

3.8.1 Julkisten hankintojen osalta ei ole saatavilla tilastoja todellisista kustannuksista verrattuna parhaiden tarjoajien tarjouskilpailumenettelyssä esittämiin kustannuksiin. Monissa tapauksissa kustannukset ovat ylittyneet huomattavasti ⁽²⁶⁾.

3.8.2 Kerta toisensa jälkeen voittajat ovat tarjoajia, jotka toimivat epäreilusti, alentavat tarjoustensa kustannukset kohtuullisen hinnan alle ja käyttävät epäluotettavia alihankkijoita. Tästä seuraa usein jatkokustannuksia, jotka ylittävät toiseksi tai kolmanneksi parhaan tarjoajan hinnan.

3.8.3 Tämän käytännön kitkemiseksi tarvitaan useita toimia: sähköisen hankintamenettelyn käyttöönotolla mahdollistetaan tilastotietojen keruu, jonka myötä voidaan kartoittaa alhaiset tarjoukset ja kannustaa vastuutahoja toimimaan asianmukaisesti. Tilastokatsauksen puitteissa paras hintatarjous ja myöhemmät todelliset kustannukset on rekisteröitävä keskitetysti, jotta voidaan varmistaa avoimuus mahdollisen kustannusten ylittymisen osalta. Tarjoukset, jotka perustuvat kulloisenkin maan säännösten ja käytäntöjen mukaiset vähimmäisvaatimukset alittavaan hintaan, on suljettava pois tarjouskilpailusta, jotta vältetään mahdollinen kilpailu kustannusten ja laatunormien alentamisesta.

Bryssel 25. tammikuuta 2017.

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Georges DASSIS*

⁽²⁶⁾ Berliinin lentoasema, Wienin lentoaseman Skylink-hanke tai Stuttgartin rautatieasema.